

OILAVIY MUNOSABATLARNING BUZILISHI VA AJRIM MOTIVLARI

Bosh muharrir: Ro`ziyev Jamshidbek Komiljon o`g`li
Toshkent Amliy Fanlar Universiteti,
Pedagogika va psixologiya yo`nalishining 4-bosqich talabasi.
Toshkent Amaliy Fanlar Universiteti,
Psixologiya Kafedrasida Katta o`qituvchisi:
Ilmiy raxbari: Mirsidikova Azizaxon.

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada oilaviy munosabatlarning buzilishi va ajrim motivlari psixologik, ijtimoiy hamda ma'naviy omillar asosida tahlil qilingan. Oila institutining barqarorligini ta'minlashda o'zaro hurmat, ishonch va kommunikativ madaniyatning o'rni yoritilgan. Shuningdek, ajrimga olib keluvchi asosiy sabablar, ularning shaxs psixologiyasiga ta'siri hamda zamonaviy oilalarda kuzatilayotgan psixologik inqirozlar tahlil etilgan [1].

TAYANCH SO'ZLAR:

Oila, ajrim, oilaviy munosabat, nizolar, psixologik moslik, emotsional ziddiyat, ijtimoiy omillar, kommunikativ muammolar.

АННОТАЦИЯ

В статье анализируются мотивы распада семейных отношений и разводов, обусловленные психологическими, социальными и духовными факторами. Подчеркивается роль взаимного уважения, доверия и культуры общения в обеспечении стабильности института семьи. Также анализируются основные причины, приводящие к разводам, их влияние на психологию личности и психологические кризисы, наблюдаемые в современных семьях [1].

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:

Семья, развод, семейные отношения, конфликты, психологическая совместимость, эмоциональный конфликт, социальные факторы, коммуникативные проблемы.

ANNOTATION

This article analyzes the motives for the breakdown of family relationships and divorce based on psychological, social and spiritual factors. The role of mutual respect, trust and communicative culture in ensuring the stability of the family institution is highlighted. The main reasons leading to divorce, their impact on the psychology of the individual and the psychological crises observed in modern families are also

analyzed [1].

KEYWORDS:

Family, divorce, family relations, conflicts, psychological compatibility, emotional conflict, social factors, communicative problems.

KIRISH

Oila – jamiyatning eng kichik, ammo eng muhim bo‘g‘ini bo‘lib, inson hayotining barcha jabhalariga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Oila nafaqat ijtimoiy, balki ma’naviy qadriyatlarning shakllanishi uchun ham asosiy makon hisoblanadi. Ammo zamonaviy jamiyatda oilaviy munosabatlarning buzilishi, ajrimlar sonining ortishi, shuningdek, er-xotin o‘rtasidagi psixologik ziddiyatlarning ko‘payishi dolzarb muammo sifatida namoyon bo‘lmoqda [2].

Psixologik tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, ajrim faqat huquqiy jarayon emas, balki chuqur psixologik inqirozdir. O‘zbekiston Respublikasi Oila kodeksida oilani mustahkamlash, er-xotin o‘rtasida o‘zaro hurmat va sadoqatni ta’minlash muhim vazifalardan biri sifatida belgilangan [3]. Shu bois, oilaviy inqirozlarni tahlil qilish, ularning sabablarini aniqlash va profilaktik chora-tadbirlarni ishlab chiqish psixologiya fanining dolzarb yo‘nalishlaridan biridir.

MAVZUNING DOLZARBLIGI

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda ajrimlar sonining ortishi jamiyatda jiddiy psixologik muammolarga sabab bo‘lmoqda. Oilaning barqarorligi shaxsning ruhiy sog‘lomligi, farzandlarning tarbiyasi va ijtimoiy muhitning barqarorligiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi [4]. Shu boisdan, oilaviy munosabatlardagi ziddiyatlarni erta aniqlash va ularni psixologik yo‘l bilan hal etish bugungi kunda dolzarb vazifalardan biridir.

Mutaxassislarining fikricha, ajrimlarning asosiy sabablari orasida quyidagi omillar yetakchi

	o‘rinni	egallaydi:
- psixologik	moslikning	yo‘qligi;
- iqtisodiy		muammolar;
- o‘zaro		ishonchsizlik;
- xiyonat	va	rashk;
- oilaviy rollarni noto‘g‘ri taqsimlanishi [5].

ASOSIY QISM

Oila psixologiyasi fanida ajrim jarayoni ko‘pincha shaxslararo nizolarning chuqurlashuvi bilan bog‘liq bo‘ladi. Har bir nizo bosqichma-bosqich rivojlanadi: avval emotsional beqarorlik, keyin kommunikativ to‘siqlar, so‘ng esa o‘zaro begonalashuv yuzaga keladi. Ushbu jarayonlar o‘z vaqtida psixologik yondashuv bilan hal etilmasa, ajrim bilan yakunlanadi [6].

Psixologlar ajrim sabablari orasida kommunikatsiyaning buzilishini eng xavfli omil deb bilishadi. Er va xotin o'rtasida to'g'ri muloqot o'rnatilmagan taqdirda, muammolar to'planib boradi va kichik nizo ham katta inqirozga aylanadi. Shu sababli, oilaviy psixologik maslahatlar, treninglar va mediatsiya usullarining ahamiyati ortib bormoqda.

O'zbekistonda ajrimlarning ko'payishi nafaqat oilaning, balki butun jamiyatning ijtimoiy-psixologik barqarorligiga tahdid soladi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, so'nggi yillarda ajrimlarning katta qismi yosh oilalar hissasiga to'g'ri kelmoqda. Bu esa, yoshlarning oilaviy hayotga tayyorgarligi yetarli emasligidan dalolat beradi [7].

Shuningdek, ajrim bolalarning psixik rivojlanishiga ham jiddiy ta'sir ko'rsatadi. Psixologlar bunday holatlarda farzandlarda qo'rquv, xavotir, tajovuzkorlik yoki ijtimoiy moslashuvda muammolar paydo bo'lishini qayd etishgan. Shu bois, ajrim oldi profilaktikasi va psixologik yordam tizimini takomillashtirish muhim ahamiyatga ega.

XULOSA

Oilaviy munosabatlarning buzilishi va ajrimlar — bu faqat ijtimoiy yoki huquqiy muammo emas, balki psixologik muammo hamdir. Ajrimning oldini olish uchun eng avvalo oilada o'zaro hurmat, ishonch va muloqot madaniyatini rivojlantirish zarur. Shuningdek, oilaviy psixologlar faoliyatini kengaytirish, yoshlar uchun "Nikoh va oila psixologiyasi" bo'yicha treninglar tashkil etish muhim hisoblanadi.

Oila — bu shunchaki ikki inson ittifoqi emas, balki jamiyatning poydevori. Shu sababli, har bir ajrim — jamiyat barqarorligiga zarba sifatida qaraladi. Shu jihatdan, har bir psixolog, pedagog va ijtimoiy mutaxassis oilani saqlash, nizolarni oldini olish bo'yicha ilmiy asoslangan yondashuvlarga tayanishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- [1] Karimova N. "Oila psixologiyasi asoslari". – Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti, 2019.
- [2] Xo'jayev A. "Shaxs va oila psixologiyasi". – Toshkent: Fan, 2020.
- [3] O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksi. – Toshkent: Adolat, 2023.
- [4] Rasulova D. "Oilaviy ziddiyatlar psixologiyasi". – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2021.
- [5] Mahmudova G. "Oila sotsiologiyasi va psixologiyasi". – Toshkent, 2018.
- [6] Sharipov M. "Oilaviy muhitda muloqotning o'rne". – Toshkent, 202
- [7] Qodirova Z. "Ajrim motivlari va ularning ijtimoiy-psixologik tahlili". – Buxoro, 2023.